KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 20.10.2004
COM(2004) 701 końcowy

KOMUNIKAT KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Gotowość i radzenie sobie z konsekwencjami w walce z terroryzmem

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP ... 3

2. RAMY W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ ... 3

2.1. Wspólnotowy mechanizm obrony cywilnej ... 3

2.2. Zwiększenie gotowości poprzez szkolenie i ćwiczenia symulacyjne ... 4

2.3. Identyfikacja i ocena możliwości ... 5

3. OCHRONA ZDROWIA ... 6

3.1. Wyzwanie ... 6

3.2. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa zdrowia ... 7

3.3. Świadomość zagrożeń, zasady dowodzenia i kontroli: mechanizm wymiany informacji, konsultacji i koordynacji ... 7

3.4. Nadzór i wykrywanie: zdolność do inwentaryzacji, wykrywania i identyfikacji ... 7

3.5. Reagowanie i usuwanie skutków: zapasy leków i baza danych usług medycznych, zasady dostarczania leków, specjalistów, innych towarów medycznych i infrastruktury ... 8

3.6. Zapobieganie i ochrona: zakaz poruszania się agentów i bezpieczeństwo biologiczne ... 9

3.7. Polepszanie gotowości i reagowania ... 9

3.8. Współpraca międzynarodowa ... 10

4. SIECI SYSTEMU SZYBKIEGO OSTRZEGANIA WSPÓLNOTY ... 10

4.1. Istniejące w Komisji alarmowe systemy szybkiego ostrzegania ... 10

4.2. Konsolidacja systemów alarmowych zarządzanych przez Komisję ... 11

4.3. Sieć egzekwowania prawa w Unii Europejskiej ... 12

4.4. Informacyjna Sieć Ostrzegania Infrastruktury Strategicznej Unii Europejskiej (CIWIN) ... 12

ZAŁĄCZNIKI TECHNICZNE ... 13

1. WSTĘP

W czerwcu 2004 r Rada Europejska zwróciła się do Komisji i Rady z prośbą o ocenę zdolności Państw Członkowskich w zakresie zapobiegania i radzenia sobie z atakami terrorystycznymi oraz o zacieśnianie obecnej współpracy w zakresie obrony cywilnej. Niniejszy komunikat przedstawia przegląd działań, jakie podejmuje obecnie Komisja oraz sugeruje dodatkowe środki w celu wzmocnienia istniejących instrumentów i wypełnienia obowiązków powierzonych przez Radę Europejską.

2. RAMY W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ

2.1. Wspólnotowy mechanizm obrony cywilnej

Wzajemna pomoc i wspólne działania stanowią zarówno imperatyw polityczny, jak i praktyczną konieczność w razie ataku terrorystycznego. Ataki terrorystyczne mogą wymagać zaangażowania wielu różnych zespołów reagowania, od tradycyjnych możliwości obrony cywilnej po bardziej skomplikowane zasoby techniczne i naukowe. Zdolności wymagane w celu radzenia sobie z konsekwencjami ataków terrorystycznych mogą z łatwością przekroczyć możliwości dotkniętego atakiem kraju. Tylko wspólne i solidarne działanie może zapewnić terminową i odpowiednią reakcję na *wszystkie* scenariusze ataków terrorystycznych.

Komisja ze swej strony jest gotowa wspierać Państwa Członkowskie w realizacji ich zobowiązania do solidarności przy pomocy wspólnotowego mechanizmu obrony cywilnej. Mechanizm wspólnotowy ustanowiony w październiku 2001 r. szybko przekształcił się w kluczowy instrument europejskiej współpracy w dziedzinie obrony cywilnej. Liczba krajów uczestniczących w mechanizmie wzrosła w sumie do 30 (UE-25, Bułgaria, Rumunia, Islandia, Lichtenstein i Norwegia), a inne wykazują zainteresowanie dołączeniem do mechanizmu. Komisja blisko współpracuje z Państwami Członkowskimi w celu rozwinięcia serii działań i instrumentów zwiększających gotowość i ułatwiających wzajemne wsparcie w razie poważnej katastrofy. Co najważniejsze, mechanizm – do którego może się odwołać każdy kraj dotknięty poważną katastrofą – zapewnił już wsparcie w czasie rzeczywistym w różnych nagłych sytuacjach, co pozwoliło na zdobycie doświadczenia i korzystanie z wyciągniętych wniosków.

W razie wystąpienia katastrofy krajowe władze dotkniętego kraju mogą złożyć wniosek o wsparcie do Centrum Monitorowania i Informacji (MIC), które niezwłocznie przekazuje wniosek do swojej sieci krajowych punktów kontaktowych. Następnie poszczególne kraje ustalają, czy są one w stanie zaoferować pomoc. MIC gromadzi odpowiedzi, a wnioskujący kraj może wybrać możliwości jakimi potrzebuje uzupełnić swoje zasoby. Ponadto MIC może również oferować wsparcie techniczne i wysyłać niewielkie zespoły ekspertów w celu koordynowania pomocy lub współpracy z krajowymi władzami i organizacjami międzynarodowymi.

MIC gromadzi również uwiarygodnione informacje przez cały okres trwania sytuacji kryzysowej i zapewnia regularne aktualizacje wszystkim uczestniczącym krajom. W 2004 r. wdrażany jest specjalny system komunikacji i informacji (CECIS), który zagwarantuje jeszcze wydajniejszy przepływ informacji w sytuacjach kryzysowych.

Do tej pory MIC koordynował pomoc udzielaną w ramach europejskiej obrony cywilnej w czasie różnych klęsk żywiołowych katastrof spowodowanych ludzkim działaniem. W ciągu ostatnich dwóch lat ponad 10 różnych krajów skorzystało z pomocy w ramach europejskiej dla obrony cywilnej organizowanej za pośrednictwem mechanizmu. Rodzaje pomocy świadczonej za pośrednictwem MIC obejmują pełen zakres tradycyjnych działań obrony cywilnej, w tym walkę z pożarami, pomoc medyczną, poszukiwania i ratownictwo, jak również bardziej specjalistyczny sprzęt lub wiedzę fachową. Podobną pomoc można zapewnić na żądanie w razie ataku terrorystycznego. Efektywność współpracy na poziomie całej UE może sobie uświadomić zawsze, gdy skala katastrofy przekracza możliwości jednego kraju bez względu na to, czy jest to klęska żywiołowa, awaria, czy zagrożenie terrorystyczne.

W tym samym dniu, w którym Rada Europejska przyjęła Deklarację Solidarności, czyli 25 maja 2004 r., Komisja wyraziła swój zamiar dalszego umacniania wspólnotowego mechanizmu obrony cywilnej i zaangażowanie w działania z tym związane. Komunikat w sprawie zwiększenia potencjału obrony cywilnej UE wymienia następujące obszary rozwoju:

- silniejsza koordynacja i komunikacja;
- wzajemne dopasowanie urządzeń technicznych, w tym dopasowanie cywilno-wojskowe;
- wspólne oznaczenia zespołów interwencyjnych zwiększające widoczność solidarności europejskiej;
- znalezienie środków finansowania transportu sprzętu i zespołów w razie katastrofy.

Komisja angażuje się w dalsze ulepszanie systemu wzajemnej pomocy zgodnie z powyższymi punktami. Aby jednak było ono skuteczne, każda z wymienionych propozycji wymaga pełnego wsparcia Państw Członkowskich.

2.2. Zwiększenie gotowości poprzez szkolenie i ćwiczenia symulacyjne

Szkolenie to podstawa gotowości i reagowania w sytuacjach kryzysowych. Na szczeblu europejskim w ramach wspólnotowego mechanizmu obrony cywilnej włożono wiele wysiłku w projektowanie i realizację programu szkoleniowego dla krajowych ekspertów i liderów zespołów. Program ten składa się obecnie z trzech komponentów: kursów, ćwiczeń symulacyjnych i systemu wymiany ekspertów.

Docelowymi adresatami kursów szkoleniowych są krajowi liderzy zespołów, oficerowie łącznikowi a także eksperci techniczni oraz eksperci w zakresie oceny i koordynacji kwalifikujący się do uczestnictwa w europejskich interwencjach pomocowych poza własnym krajem. Program szkoleń stworzono tak, aby obejmował całość wiedzy i umiejętności wymaganych do skutecznego uczestnictwa w takich interwencjach. Trwające tydzień kursy zachęcają uczestników również do interakcji sprzyjających wymianie informacji i wiedzy o podejściu innych krajów do obrony cywilnej.

Pierwszy cykl szkoleń zakończył się sukcesem. Przeszkolono ponad 200 krajowych ekspertów i liderów zespołów. Komisja będzie kontynuować i w miarę możności intensyfikować swoje wysiłki w tym zakresie. Drugi cykl szkoleniowy rozpoczął się we wrześniu 2004 r.

Ponadto Komisja zamierza zorganizować specjalne szkolenia dotyczące wybranych tematów. Prawdopodobnie będą to tematy istotne w wypadku ataków terrorystycznych, takie jak opieka psychologiczna lub psychosocjalna nad ofiarami po ataku i służbami niosącymi pomoc działającymi w skażonym środowisku itp. Ćwiczenia symulacyjne są ważne dla stworzenia i utrzymania skutecznego i wydajnego systemu reagowania zdolnego interweniowania w sytuacjach zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego. Umożliwiają one służbom niosącym pomoc wykorzystanie swoich umiejętności w sytuacjach rzeczywistych i stwarzają sytuacje szkoleniowe o stopniu złożoności niemożliwym do osiągnięcia podczas kursów. Dla osób odpowiedzialnych za system stanowią one niepowtarzalną okazję do przetestowania i oceny procedur, rozpoznania problemów i korzystania ze zdobytego w przeszłości doświadczenia.

Na szczeblu europejskim Komisja od 2002 r. finansuje organizację 8 dużych ćwiczeń symulacyjnych, angażujących zespoły i ekspertów z kilku Państw Członkowskich. Ćwiczenia te odbywają się w ramach mechanizmu wspólnotowego.

Trzy z tych ćwiczeń opracowano specjalnie w taki sposób, aby odzwierciedlały scenariusze ataku terrorystycznego: ćwiczenie Euratox (Francja) w październiku 2002 r., ćwiczenie Wspólna Sprawa (Dania) w październiku 2002 r. i ćwiczenie Reakcja UE (Belgia) w styczniu 2003 r.

W ramach systemu wymiany ekspertów krajowi eksperci mogą przez ograniczony okres czasu pracować w innych Państwach Członkowskich. System stworzono w celu wymiany wiedzy i opinii fachowych oraz tak, aby zagwarantować, że wszystkie Państwa Członkowskie będą mogły korzystać ze wspólnej podstawy wiedzy.

2.3. Identyfikacja i ocena możliwości

Terroryści będą nadal ujawniać i wykorzystywać nasze słabości. Jeżeli zawiedzie prewencja oraz środki odstraszania i nastąpią ataki, tylko dobrze zorganizowany i skuteczny system reagowania będzie w stanie zagwarantować szybki powrót do normalności. Wymaga to kładzenia zwiększonego nacisku na gotowość do reakcji w przypadku ataków terrorystycznych na wszystkich szczeblach. W odpowiedzi na tę potrzebę Komisja Europejska stworzyła szereg działań i instrumentów mających na celu określenie i ocenę zdolności obrony cywilnej dostępnych dla potrzeb wsparcia na szczeblu europejskim.

Jednym ze sposobów zwiększania gotowości jest gromadzenie informacji. Wiarygodne i szczegółowe dane na temat zasobów i zdolności dostępnych dla potrzeb pomocy na szczeblu europejskim ułatwi planowanie i może w dłuższej perspektywie zagwarantować bardziej racjonalne wykorzystanie ograniczonych zasobów. Decyzja Rady ustanawiająca mechanizm wspólnotowy uznała tę potrzebę i wezwała Państwa Członkowskie do udostępnienia mechanizmowi wspólnotowemu informacji na temat zespołów i ekspertów obrony cywilnej. Informacje otrzymane od Państw Członkowskich zostały wprowadzone do bazy danych obrony cywilnej prowadzonej przez Komisję. Wspomniany wcześniej komunikat Komisji w sprawie zwiększania potencjału obrony cywilnej UE wymienił kilka luk informacyjnych i wezwał Państwa Członkowskie do dostarczenia bardziej szczegółowych danych, aby ulepszyć planowanie i gotowość.

W 2003 r. Komitet Wojskowy UE otrzymał uprawnienia do utworzenia bazy danych zasobów i zdolności wojskowych istotnych dla ochrony ludności cywilnej przed skutkami ataków terrorystycznych, w tym ataków chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych

(CBRN). W 2004 r. zawartość bazy danych wojskowych udostępniono mechanizmowi wspólnotowemu w celu zwiększenia jego ogólnej zdolności reagowania.

W odpowiedzi na uprawnienia udzielone przez Radę Europejską w czerwcu, Komisja zainicjowała nowy proces mający oszacować zdolności obrony cywilnej dostępne na szczeblu europejskim dla wsparcia krajów dotkniętych poważnym atakiem terrorystycznym. Ćwiczenie to nie ma na celu dostarczenia realistycznego obrazu wszystkich krajowych zasobów obrony cywilnej dostępnych w uczestniczących krajach, ale koncentruje się specjalnie na zasobach i zdolnościach, które można byłoby udostępnić w celu udzielenia wsparcia innym krajom w razie poważnego ataku terrorystycznego.

Komisja przyjęła oparte na scenariuszach podejście do określania zarówno potrzeb w zakresie pomocy na szczeblu UE jak i zasobów dostępnych w takich interwencjach wspierających. Z pomocą krajowych ekspertów Komisja stworzyła ograniczoną liczbę scenariuszy reagowania na ataki terrorystyczne. W oparciu o te scenariusze Komisja przygotowała skonsolidowaną listę zasobów obrony cywilnej i zdolności wymaganych do radzenia sobie z konsekwencjami poważnych ataków terrorystycznych w Europie. Stworzyła ona obszerny kwestionariusz koncentrujący się na informacjach zarówno ilościowych, jak i jakościowych, a dnia 17 sierpnia 2004 r. poprosiła 30 krajów uczestniczących w mechanizmie wspólnotowym o dostarczenie informacji na temat pomocy w zakresie obrony cywilnej, jaką mogłyby zaoferować w ramach każdego z tych scenariuszy. W międzyczasie Sztab Wojskowy UE rozpoczął modernizację wojskowej bazy danych w oparciu o skonsolidowaną listę oraz kwestionariusz przygotowany przez Komisję.

Po otrzymaniu informacji Komisja skonsoliduje je i rozpocznie przygotowywanie tajnego raportu UE oceniającego możliwości dostępne na szczeblu europejskim w zakresie pomocy dla krajów dotkniętych poważnym atakiem terrorystycznym. Raport zostanie przedstawiony grudniowej Radzie Europejskiej. Może on stać się wyjątkowym narzędziem politycznym dla Unii Europejskiej i Państw Członkowskich, pozwalającym im na jeszcze silniejsze umacnianie ram obrony cywilnej w Europie i konsolidowanie podjętych zobowiązań w zakresie solidarności.

Do tej pory tylko niektóre z Państw Członkowskich przekazały odpowiednie informacje. Wszystkie Państwa Członkowskie muszą wziąć pełny udział, jeżeli Unia ma uzyskać dokładny obraz swoich możliwości reagowania i podnieść swoją zdolność wypełnienia zobowiązania do solidarności.

3. OCHRONA ZDROWIA

3.1. Wyzwanie

Incydenty i ataki terrorystyczne wiążące się z użyciem materiałów wybuchowych, środków chemicznych i biologicznych mogą być wysoce destrukcyjne i kosztowne, nawet jeżeli nie zabijają, nie kaleczą, ani nie wiążą się z zastosowaniem środków „olbrzymiej katastrofy", takich jak wirus ospy. Będą się one rozprzestrzeniać dopóki nie zastosuje się skutecznych środków zaradczych. Działalność w dziedzinie zdrowia ma dotyczyć pełnego zakresu działań od oceny ryzyka poprzez wykrywanie lub wykluczanie obecności środków biologicznych, chemicznych lub radioaktywnych w paczkach, działach środowiska naturalnego albo ludziach, zwierzętach czy roślinach, informowanie o ryzyku służby zdrowia, specjalistów w zakresie zdrowia i opinii publicznej, zarządzanie ryzykiem obejmujące wprowadzanie lub

zastosowanie środków przeciwdziałania takich, jak doradztwo w zakresie podróżowania, przesiewanie i śledzenie kontaktu, szczepienia, stosowanie leków i terapii, odkażanie, ocena stanu zdrowia masowych ofiar, izolacja, kwarantanna, zakaz wstępu do lokali i zakaz ruchu, a także usuwanie odpadów.

3.2. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa zdrowia

Państwa Członkowskie i Komisja współpracują, aby zagwarantować odpowiednie możliwości i zdolność do poprawiania gotowości i reakcji w sektorze zdrowia w razie jakiegokolwiek wypadku bez względu na jego źródło. W listopadzie 2001 r. uzgodniły one program dotyczący bezpieczeństwa zdrowia, który był przedmiotem komunikatu Komisji COM(2003) 320 z 2 czerwca 2003 r.

3.3. Świadomość zagrożeń, zasady dowodzenia i kontroli: mechanizm wymiany informacji, konsultacji i koordynacji

Programem koordynacji bezpieczeństwa zdrowia w UE jest Komitet ds. Bezpieczeństwa Zdrowia utworzony w listopadzie 2001 r. przez ministrów zdrowia i Komisarza do spraw zdrowia i ochrony konsumentów. Komitet wymienia informacje dotyczące zagrożeń związanych ze zdrowiem, koordynuje stan gotowości do reagowania na zagrożenia dla zdrowia i plany szybkiego reagowania oraz strategie zarządzania kryzysem, podnosi czujność i szybko przekazuje informacje w razie wypadków związanych ze zdrowiem w całej UE, doradza w sprawach związanych z zarządzaniem ryzykiem i ułatwia oraz wspiera szkolenie i rozpowszechnianie dobrej praktyki i doświadczeń.

Bezpieczny system szybkiego alarmowania działający 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu (RAS-BICHAT) łączy Komisję i członków Komitetu ds. Bezpieczeństwa Zdrowia z rezerwowymi punktami kontaktowymi w odpowiednich biurach rządowych. Uzupełnia on system wczesnego ostrzegania i reagowania (EWRS) stworzony na mocy decyzji Komisji 2000/57/WE z 22 grudnia 1999 r. w celu oficjalnego zawiadamiania o kryzysach oraz konsultacji i koordynacji środków zaradczych na warunkach wymienionych w decyzji nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Oba systemy są połączone w ramach odpowiednich procedur operacyjnych ze wszystkimi systemami ostrzegania UE dotyczącymi zdrowia oraz z systemami mogącymi skanować i zestawiać informacje udostępnione za pośrednictwem agencji informacyjnych, innych mediów informacyjnych oraz specjalistycznych źródeł w Internecie w celu zagwarantowania ostrzegania o zdarzeniach niepożądanych z wyprzedzeniem.

Systemy ostrzegania i koordynowanie środków zapewnione przez ten program współpracy w zakresie ochrony zdrowia mają zastosowanie w pełnym zakresie wypadków od prostych zdarzeń i zagrożeń takich jak zawiadamianie o niebezpiecznych przesyłkach żywności i wysyłaniu podejrzanych listów aż po masowe ofiary i zakazy poruszania się mogące wymagać zastosowania znacznych środków egzekwowania prawa, bezpieczeństwa, a nawet wojskowych.

3.4. Nadzór i wykrywanie: zdolność do inwentaryzacji, wykrywania i identyfikacji

Środki biologiczne zostały uszeregowane pod względem ważności w oparciu o pewne kryteria takie jak zakaźność, zjadliwość, zdolność utrzymywania się w środowisku, łatwość manipulowania i rozpowszechniania oraz istnienie środków obrony w celu przeciwdziałania ich rozprowadzaniu i skutkom.

Istnieje siedem laboratoriów w pięciu Państwach Członkowskich UE odpowiednich do zajmowania się próbkami i okazami oraz potwierdzania występowania w nich środków wysokiego ryzyka, takich jak gorączka krwotoczna lub wirusy ospy (laboratoria P4). Między tymi laboratoriami utworzono sieć zapewniającą usługi diagnostyczne o zagwarantowanej jakości dla wszystkich Państw Członkowskich dostępne 24 godziny na dobę i 7 dni w tygodniu dla potrzeb szybkiej komunikacji z krajowymi władzami i Komisją oraz organizowania badań i ćwiczeń, szkoleń i rozwoju umiejętności.

Aby zwiększyć możliwości obronne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego Komisja od czerwca 2003 r. poddała obowiązkowemu nadzorowi *Bacillus anthracis* (bakterie wąglika), *Franciscella tularensis* (tularemia), *Coxiella burnetti* (gorączka Q) oraz *Variola major* (ospa) dodając je do listy specjalnych środków UE i ustalając definicje przypadków dla tych środków w decyzji Komisji 2003/534/WE z 17 lipca 2003 r. Ponadto w celu ustalenia jednolitego narzędzia i priorytetowości działań w zakresie bezpieczeństwa zdrowia stworzono matrycę wraz z algorytmem decyzyjnym do wykorzystywania przez właściwe władze krajowe w UE.

3.5. Reagowanie i usuwanie skutków: zapasy leków i baza danych usług medycznych, zasady dostarczania leków, specjalistów, innych towarów medycznych i infrastruktury

W UE nie ma zatwierdzonych szczepionek przeciwko czynnikom chorobotwórczym takim jak ospa lub dżuma. Zatwierdzone szczepionki przeciwko wąglikowi nie są powszechnie dostępne. Skorzystano z możliwości, jaką daje bieżący przegląd ustawodawstwa farmaceutycznego UE, aby wprowadzić prawne zmiany umożliwiające dystrybucję i przepisywanie niewystępujących na rynku zatwierdzonych leków na odpowiednich warunkach dotyczących odpowiedzialności.

Analiza zdolności produkcyjnych przemysłu w zakresie antybiotyków wykazała, że podaż z dużym prawdopodobieństwem pokryje popyt we wszystkich przewidywalnych sytuacjach. Uzyskano i przekazano w sposób poufny informacje o zapasach szczepionek przeciwko czynnikom biologicznym, antybiotyków, antidotów i środków przeciwwirusowych w Państwach Członkowskich oraz osiągnięto porozumienie w zakresie ogólnych informacji, które należy gromadzić, dotyczących wzajemnej pomocy w katastrofalnych sytuacjach medycznych. Większość Państw Członkowskich już posiada lub nabywa zapasy szczepionek przeciw ospie. Niewystarczająca jest podaż immunoglobulin wykorzystywanych do leczenia poważnych niepożądanych reakcji na szczepionki. Przeprowadzone przez Komisję badanie rozcieńczenia szczepionek na ospę wykazało, że w warunkach kryzysowych byłoby ono problematyczne. Obecnie ukierunkowuje się działania na tworzenie bezpieczniejszych szczepionek i sformułowanie strategii szczepień, w tym szczepień przeciwko pandemii grypy. Na wniosek Komisji Europejska Agencja ds. Oceny Produktów Leczniczych opublikowała wytyczne dotyczące korzystania z leków przeciwko potencjalnym czynnikom chorobotwórczym i rozwoju szczepionek przeciwko ospie bazujących na wirusie krowianki.

Na podstawie porozumienia i procesu wzajemnej weryfikacji stworzono i opublikowano kliniczne wytyczne rozpoznawania i zarządzania przypadkami zachorowań związanych z czynnikami chorobotwórczymi, które mogą zostać wykorzystane w ramach celowego uwalniania, dotyczące *wąglika, ospy, zatrucia jadem kiełbasianym, wirusów dżumy, wirusów gorączki krwotocznej, pałeczek brucelozy, gorączki Q, wirusów zapalenia mózgu, nosacizny i melioidozy.*

W sprawie terroryzmu z użyciem środków chemicznych przygotowano szereg wykazów środków chemicznych, aby uzyskać grupy substancji wymagających zastosowania tego samego rodzaju podejścia pod względem zdrowia publicznego i pod względem medycznym. Skontrolowano aspekty kliniczne i toksykologiczne, a dane z badania ośrodków trucizn przeprowadzonego przez Komisję wykorzystano do stworzenia spisu informacji z zakresu wiedzy klinicznej i laboratoryjnej w UE. Stworzona zostanie sieć ośrodków reagowania na środki chemiczne w celu informowania o zdarzeniach ważnych dla całej UE oraz doradzania w zakresie środków zaradczych. Ponadto od Europejskiej Agencji ds. Oceny Produktów Leczniczych uzyskano wytyczne na temat wykorzystania antidotów i środków farmaceutycznych w środkach chemicznych.

Wiedza na temat środków terroru i wywoływanych przez nie chorób oraz o klinicznym i epidemiologicznym zarządzaniu nimi i związanej z tym analizie laboratoryjnej jest ograniczona, stąd dążenie do ustanowienia odpowiednich ekspertów w UE i sporządzenia ich wykazu w katalogu udostępnianym przez władze Państw Członkowskich. Eksperci są desygnowani przez Komitet ds. Bezpieczeństwa Zdrowia zgodnie z kryteriami dotyczącymi kwalifikacji, doświadczenia i gotowości do oddelegowania.

3.6. Zapobieganie i ochrona: zakaz poruszania się agentów i bezpieczeństwo biologiczne

UE posiada surowe przepisy w zakresie rejestrowania środków i materiałów CBRN. Dyrektywy dotyczące środków biologicznych i chemicznych dla potrzeb bezpieczeństwa i higieny pracy wprowadziły od 1990 r. obowiązki dotyczące posiadania, przechowywania, obsługi i stosowania tych środków we wszystkich miejscach pracy, w tym w laboratoriach, instytucjach badawczych i akademickich, szpitalach, itp. Wymagane są również odpowiednie kwalifikacje i rejestracja osób zaangażowanych we wszystkie z wyżej wymienionych działań. W serii dyrektyw dotyczących ochrony radiologicznej ludności i pracowników przed promieniowaniem jonizującym zawarto ścisłe warunki rejestrowania i manipulowania substancjami radioaktywnymi. Surowe warunki i środki ochronne mają też zastosowanie w sektorze bezpieczeństwa żywności oraz zdrowia zwierząt i roślin. Istnieją obowiązkowe systemy kontroli wywozu artykułów i technologii podwójnego zastosowania zawierających wykazy środków radiologicznych, biologicznych i chemicznych, do których stosuje się ścisłe przepisy związane z międzynarodowymi regułami zakazującymi rozpowszechniania i zasadami kontroli wywozu.

3.7. Polepszanie gotowości i reagowania

Planowanie gotowości i reakcji to podstawowy priorytet UE. Najważniejszym celem jest osiągnięcie kompatybilności i umożliwienie współdziałania środków zaradczych stosowanych w Państwach Członkowskich. W tym celu stworzono narodowe plany sytuacji awaryjnych w zakresie zdrowia. W 2005 r. przeprowadzone zostaną ćwiczenia na skalę UE w zakresie postępowania w przypadku ospy i pandemii grypy, oceniające przepływ informacji i kompatybilności planów krajowych. W marcu 2004 r. Komisja opublikowała dokument roboczy przedstawiający projekt Planowania Gotowości i Reagowania Wspólnoty w zakresie pandemii grypy. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem ogólnego zdrowotnego planu awaryjnego dla UE.

Państwa Członkowskie i Komisja opracowują modele prognostyczne na temat postępów choroby i rozprzestrzeniania się środków w ramach różnych scenariuszy, a także informacje o zmiennych ilościowych i jakościowych dotyczących poruszania się osób, zwyczajów

społecznych, różnych warunków geograficznych, pogodowych, transportowych i użyteczności w celu zmierzenia wpływu określonych środków zaradczych w ochronie zdrowia, takich jak kwarantanny i masowe szczepienia. Działania te są wspierane przez współfinansowanie ze strony Wspólnoty zapewnione w ramach programu zdrowia publicznego na lata 2003-2008.

Stworzono program szkoleń opartych na dwóch aspektach: po pierwsze, szkolenie w dziedzinie badania epidemii chorób zakaźnych (EPIET) współfinansowane przez Komisję i Państwa Członkowskie stanowi środek elastycznego propagowania wiedzy fachowej w obrębie UE i poza nią. Po drugie, przygotowane wspólnie z Europolem szkolenie i produkcja materiałów z zakresu epidemiologii sądowej dla potrzeb wspólnego szkolenia trenerów z Państw Członkowskich w dziedzinach egzekwowania prawa i terenowych usług epidemiologicznych.

Przyszłe Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ustanowiony 21 kwietnia 2004 r. przez Parlament Europejski i Radę w odpowiedzi na wniosek przedstawiony przez Komisję) będzie odgrywać kluczową rolę w zakresie zapewnienia doradztwa Państwom Członkowskimi i instytucjom UE oraz wdrażania działań nadzorczych i reagowania w dziedzinie bezpieczeństwa zdrowia.

3.8. Współpraca międzynarodowa

W dniu 7 listopada 2001 r. w Ottawie ministrowie zdrowia państw grupy G7 i Meksyku oraz Komisarz Byrne uzgodnili Globalną Inicjatywę w sprawie działania na rzecz bezpieczeństwa zdrowia, której cele są podobne do celów współpracy UE. Strony inicjatywy stworzyły skalę wypadków dla potrzeb informowania o ryzyku oraz algorytmy reagowania na różne scenariusze. Zorganizowano szkolenie w zakresie środków przeciwko ospie i izolowania pacjentów, przeprowadza się testy w ramach programu współpracy laboratoryjnej, oraz zapewniono system informowania o ryzyku i koordynacji za pośrednictwem specjalnej sieci. Trwa współpraca w zakresie planowania terenowych technik badawczych, środków chemicznych i działań w przypadku grypy, a we wrześniu 2003 r. zrealizowano ćwiczenie oceniające plan działania w przypadku grypy (Global Mercury). Komisja przewodniczy programowi współpracy w zakresie badań nad bezpieczeństwem i ochroną biologiczną. Ministrowie i Komisarz spotykają się regularnie w celu oceny postępów.

Komisja współpracuje z WHO w ramach działań dotyczących bioterroryzmu, po pierwsze w kontekście inicjatywy z Ottawy, a po drugie, w kontekście bieżących inicjatyw WHO zmierzających do ulepszenia działalności Globalnej Sieci Ostrzegania i Reagowania.

4. SIECI SYSTEMU SZYBKIEGO OSTRZEGANIA WSPÓLNOTY

4.1. Istniejące w Komisji alarmowe systemy szybkiego ostrzegania

Komisja rozwinęła zdolność operacyjną w celu wspierania reakcji w szerokim zakresie sytuacji awaryjnych. W wyniku tego utworzono kilka systemów szybkiego reagowania (RAS) takich jak MIC (Centrum Monitoringu i Informacji mające ułatwiać i wspierać wzajemną pomoc między państwami uczestniczącymi), system ECURIE (na wypadek kryzysu radiologicznego), BICHAT (w razie ataków i zagrożeń biologicznych i chemicznych), RAPEX (zdrowie i bezpieczeństwo konsumentów – aspekty nie związane z żywnością), RASFF (zdrowie konsumentów w odniesieniu do żywności i pasz), EWRS (choroby

zakaźne), EUROPHYT (sieć fitosanitarna: przechwytywanie organizmów szkodliwych dla roślin), SHIFT (kontrola zdrowotna przywozu towarów weterynaryjnych) oraz ADNS (zdrowie zwierząt).

Poszczególne sieci zazwyczaj składają się z sieci wymiany informacji działających na zasadach „komunikacji 24 godziny na dobę", która otrzymuje i uruchamia ostrzeżenie oraz przekazuje informacje do i od Państw Członkowskich i krajów stowarzyszonych lub Centrum Szybkiego Reagowania IAEA. Dokładny zakres, procedury i cele każdego z tych systemów są odmienne, ale wszystkie one mają wspólny cel: szybkie i wydajne reagowanie w sytuacjach awaryjnych. Istniejące sieci i systemy reagowania mają wiele osiągnięć i udowodniły swoją wartość w zakresie terminowej i wydajnej obsługi stanów zagrożenia i przepływu informacji. Przede wszystkim zbudowały one zaufanie i wzajemną pewność wśród wyspecjalizowanych organów.

4.2. Konsolidacja systemów alarmowych zarządzanych przez Komisję

Informacje o zagrażającym lub rozwijającym się zagrożeniu lub ataku/katastrofie mogą dotrzeć do Komisji za pośrednictwem dowolnego z RAS. Często ostrzeżenia są przekazywane przez wiele punktów wejścia, dlatego Komisja musi się upewnić, że istotne informacje będą bezzwłocznie przekazywane do wszystkich jej służb i odpowiednich krajowych organów. Niektóre sytuacje awaryjne mogą być tak poważne i ryzyko ich rozwinięcia się w poważny kryzys może być tak duże, że niezbędna będzie ogólna koordynacja praktycznie wszystkich aspektów polityki UE. Współpraca i koordynacja wszystkich istotnych systemów szybkiego ostrzegania (w tym sieci egzekwowania prawa i sieci infrastruktur strategicznych) jest niezbędna w razie poważnego ataku terrorystycznego lub katastrofy.

Aby zwiększyć wkład Komisji w walkę z terroryzmem, Komisja utworzy bezpieczny ogólny system szybkiego ostrzegania (ARGUS) łączący wszystkie wyspecjalizowane systemy na wypadek sytuacji awaryjnych wymagających działania na szczeblu europejskim. W oparciu o istniejące struktury dostępne w ramach Komisji, utworzony zostanie nowy centralny punkt wejścia. Nowy system będzie uwzględniał specyficzny charakter, kompetencje i wiedzę poszczególnych wyspecjalizowanych systemów, które nadal będą spełniały swoje obecne funkcje. We wstępnej fazie zdarzenia (np. eksplozja) często nie jest jasne czy jest to wypadek czy atak terrorystyczny, dlatego zakres działania tego systemu nie będzie się ściśle ograniczał do ataków terrorystycznych, ale powinien obejmować wszystkie centra kryzysowe i mechanizmy szybkiego reagowania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony.

Po utworzeniu systemu ARGUS w Komisji należy stworzyć centralne Centrum Kryzysowe, które skupiałoby przedstawicieli wszystkich odpowiednich służb Komisji w razie sytuacji awaryjnej. To centrum kryzysowe koordynowałoby starania w celu oceny najlepszych wykonalnych opcji działania oraz podejmowania decyzji w sprawie zastosowania odpowiednich środków reagowania. Wszechstronny system awaryjny istniejący na szczeblu UE wymaga istnienia jednolitego podejścia do analizy ryzyka (oceny, poziomy bezpieczeństwa, sposoby reagowania, itp.) dla każdego poziomu ryzyka. Dlatego należy stworzyć system analizy ryzyka bezpieczeństwa, w ramach którego ogólnie można byłoby uruchamiać dodatkowe środki bezpieczeństwa, a w razie potrzeby w szczególności korzystać ze środków specjalistycznych. Państwa Członkowskie, które nie chciałyby stosować określonego środka, mogłyby radzić sobie z danym zagrożeniem stosując alternatywne środki bezpieczeństwa.

4.3. Sieć egzekwowania prawa w Unii Europejskiej

Jedynym brakującym ogniwem w obecnych systemach RAS zarządzanych na szczeblu UE jest system ostrzegania dotyczący porządku i bezpieczeństwa publicznego w zakresie przygotowania się do kryzysów związanych z egzekwowaniem prawa lub reagowaniem na nie. Reakcje na atak terrorystyczny wymagają uczestnictwa tradycyjnych organów ścigania oprócz obecnych systemów. Utworzona zostanie europejska sieć ścigania (LEN), którą powinien zarządzać EUROPOL. Jej tworzenie powinno zakończyć się do 2005 r. Będzie się ona składać ze specjalnej sieci wielowarstwowego dostępu 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, służącej w szczególności społeczności organów ścigania UE przy użyciu obecnych kanałów bezpiecznej komunikacji sieci Europol. Jeśli krajowe organy ścigania przekazują informacje przez LEN do Europolu należy zawiadomić również system ARGUS i odwrotnie. Europol wyznaczy do tego celu Centrum Operacyjne, które będzie działać jako centrum komunikacji z funkcjonariuszem Europolu na służbie 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Funkcjonariusz Europolu na służbie może kontaktować się z oficerami łącznikowymi Europolu do spraw współpracy w biurze krajowym w Europolu. LEN wymagałaby przyjęcia wytycznych operacyjnych dotyczących obsługi ostrzeżeń ze strony sieci ścigania Europolu i uzgodnienia parametrów kryteriów zawiadamiania oraz klasyfikacji zdarzeń. Państwa Członkowskie musiałyby ustalić odpowiedzialny punkt kontaktowy w danym kraju upoważniony do ogłaszania/otrzymywania ostrzeżeń i w razie potrzeby podejmowania dalszych działań.

4.4. Informacyjna Sieć Ostrzegania Infrastruktury Strategicznej Unii Europejskiej (CIWIN)

Zgodnie z treścią komunikatu „Ochrona infrastruktury strategicznej w walce z terroryzmem” najpóźniej do końca 2005 r. Komisja przygotuje europejski program na rzecz Ochrony Infrastruktury Strategicznej. Komisja jest zdania, że należy utworzyć Informacyjną Sieć Ostrzegania o Infrastrukturze Strategicznej (CIWIN). System ARGUS powinien współdziałać z CIWIN w taki sam sposób, w jaki współdziała z innymi RAS.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003) 972 of 21 March 2003.